

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/26-06/0051

URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-1

Zagreb, 15. srpnja 2026.

Ministarstvo kulture i medija (OIB 37836302645) na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine” broj 145/24, 151/25) i članka 6. stavka 2. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 128/2025), donosi

ODLUKU

1.

Proglašava se da **Tradicionalne končaničke maškare, *maškarádi*** imaju status kulturnoga dobra.

2.

Utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite kulturnoga dobra iz točke 1. ove Odluke:

- identificiranje, evidentiranje, dokumentiranje, znanstveno-stručno istraživanje, praćenje stanja
- omogućavanje dostupnosti javnosti sukladno načinima na koje nositelji upravljaju pristupom vlastitoj kulturnoj baštini ili njezinu dijelu
- poticanje prenošenja i njegovanja u izvornoj i drugim sredinama, poticanje revitalizacije kulturnog dobra ili njegovih segmenata
- uključivanje tema vezanih uz nematerijalna kulturna dobra u programe formalnoga i neformalnoga obrazovanja
- osiguravanje međusektorskog i interdisciplinarnog pristupa zaštiti i očuvanju uz prilagodbe suvremenim potrebama zajednica i nositelja
- povećanje vidljivosti, promicanje uloge i značenja kulturnoga dobra u društvu
- uključivanje zaštite i očuvanja kulturnog dobra u razvojne programe, planove i strategije
- u provedbe mjera zaštite potrebno je uključiti nositelje i po potrebi zajednicu, te osigurati njihov pristanak u svim fazama provedbe mjera.

3.

Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ove Odluke. Nositelj kulturnoga dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njegova očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra. Područni konzervatorski ured/služba dužan je o svim promjenama Popisa nositelja obavijestiti stručnu službu nadležne Uprave Ministarstva kulture i medija.

4.

Predmetno kulturno dobro s mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z-8006**.

Obrazloženje

Tradicionalne končaničke maškare, *maškarádi*, pokladni je godišnji običaj s ophodom češke nacionalne manjine u Končanici kod Daruvara. Obilježava ga sadržajna očuvanost i složenost ophoda s propisanim likovima i zadanim ulogama, što dijelom potječe iz češkoga kulturnog kruga iz vremena doseljavanja, a dijelom je rezultat utjecaja domaće sredine. Ovaj je pokladni običaj vezan uz ruralnu zajednicu i ima magijske elemente s apotropejskim radnjama, elemente magije plodnosti i tragove kulta predaka. Ophod je zajednici još uvijek važan, sa značajkama uvođenja mladića u društveni život i njihove svojevrsne inicijacije. Održava se u kontinuitetu vjerojatno više od jednog stoljeća.

Končanica je selo kod Daruvara u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, a Daruvar je središte češke nacionalne manjine u Hrvatskoj. Nakon što je Marija Terezija 1763. godine ispravama preporučila naseljavanje ovih krajeva raseljenih za vrijeme osmanske okupacije, brojnija doseljavanja, pretežno zemljoradnika iz Češke, počinju početkom 19. stoljeća. Tada je i daruvarski grof Janković u Končanicu pozvao upravo Čeha, te se navodi 1826. godina kao početak kolonizacije ovoga sela. Istraživanja narječja i neki izvori ukazuju na njihovo podrijetlo većim dijelom iz istočne Češke.

Pokladni ophod u Končanici se održava gotovo u kontinuitetu, iako je narušavan u više navrata, ali nikada nije u potpunosti prekinut. Početkom 80-ih godina 20. stoljeća ophod je iz praktičnih razloga premješten s utorka na nedjelju, što je doprinijelo njegovom očuvanju. U ranijim vremenima bilo je više mladih, pa su u selu znale biti dvije ili tri pokladne povorke. Nakon Domovinskog rata došlo je do novog preporoda ophoda. U organizaciju se uključuje Češka beseda Končanica (ranije su se mladi organizirali sami) i to je sigurno produžilo vijek običaja. Novost su od 90-ih godina 20. stoljeća paralelni i neorganizirani pojedinačni ophodi djece u kompletnim kostimima pojedinih likova pokladne povorke – *mali maškarádi* koji prate povorku, što daje običaju novu životnost.

Končaničke maškare, *maškarádi*, imaju u nekim dijelovima obredne značajke i vrlo razrađene stalne likove s ulogama. Sudjeluje ukupno trinaest isključivo neoženjenih mladića koji pozivaju djevojke da im pomažu pri odijevanju i pripremama. Povorka se sastoji od dvije cjeline, kao i u Češkoj. Prednji dio čine *laufr*, koji vodi cijelu povorku, *Turčin* (*Turek*) i tri plesača (*tanečnici*), slijedi puhački orkestar, dok su u stražnjem dijelu dva *Židova* (*Židi*), koritar s koritarkom, dimnjačar s babom (*kominik*, *bába*) te *Ličanin* (*Ličan*) s medvjedom. Prednji dio je ozbiljan, svečan i pristojan. Povorka prolazi cijelim selom. *Laufr* najavljuje njihov dolazak pucanjem bičem te propisanim riječima traži dopuštenje za ulazak u dvorište. Ako je u nekoj kući bio smrtni slučaj i ako domaćin želi, postroje se skinutih šešira, a orkestar odsvira prigodnu pjesmu. *Laufr* je sav u bijelome i ima bijeli visoki stožasti šešir, koji nosi u ruci. Nakon njega ide *Turčin* s mačem, sav u crvenom; iza njega su tri plesača u svečanim odijelima i šeširu, zakićeni velikim crvenim rupcima. Sva četvorica nose čizme, okićeni su ružmarinom, a *laufr* i plesači imaju kravate i izraženo rumenilo na obrazima. *Turčin* i plesači kreću se povorkom plesnim poskočnim korakom, plješući rukama iznad glave. Pri ophodu zaplešu sa ženskim članovima kućanstva. Drugi dio povorke izrazito je nestašan, s puno radnji koje trebaju osigurati plodnost, ali i zastrašivanja i grubosti. Dimnjačar ide sa svojom babom, nosi čađ i prlja lica promatračima i ukućanima, djevojkama metlicom mete ispod suknje; ako u kući lože drvima, razbacuje im čađ. Njegova baba kupi jaja iz gnijezda u košaricu, traži pomoć za svoje novorođenče, nudi bočicu s dudom u kojoj je rakija. Koritar i koritarka su Romi, obrtnici koji nude na prodaju drvene proizvode. *Židovi* nose odjeću s gusto našivenim krpenim trakicama, kape i maske dugog nosa, s pribadačama kojima nastoje ubosti; oko struka imaju zvona i punjenog zeca kojeg nude na prodaju. Plaše djecu i odrasle. Na kraju ide *Ličanin* i vodi medvjeda na lancu, koji se kreće dvokorakom sa specifičnim poskakivanjem sa zadržkom. Medvjed ima veliko spolovilo s kojim se hvali, a žene i djevojke mora povaljati i taj se obred plodnosti očekuje. Domaćice znaju iščupati koju dlaku iz krzna i staviti u gnijezdo, kako bi kvočke sjedile na jajima. *Ličanin* je sav u plavom, s prišivenim fotografijama nagih djevojaka, i pjeva šaljive pjesme. Na kraju ophoda prebije mačem štap i obznanjuje kraj povorke. Ples i poskoke kazivači su povezivali s boljim urodom bundeva *misirača* i krumpira. Tijekom ophoda domaćini daju svakoj maškari nešto novaca, počaste ih *krafnama* i pićem. Prikupljenim novcem treba platiti glazbu te u novije vrijeme i osiguranje.

Pokladni ophod je ranije mladež organizirala sama. Zadnjih tridesetak godina tu je ulogu preuzela Češka beseda Končanica, u novije vrijeme i uz pomoć vatrogasaca. Problem predstavlja pad nataliteta, iseljavanje te manji broj mladih koji se mogu uključiti, kao i njihovo smanjeno zanimanje za tradiciju. Končaničke maškare su jedan od rijetkih očuvanih čeških tradicijskih običaja kako u Končanici, tako i kod češke manjine u Hrvatskoj. Lokalna udruga je preuzela brigu o običaju, uključila se i Općina Končanica, a sudjeluje cijela zajednica. Običaj je ponos i osobitost sela, a mladi se u njegovoj izvedbi povezuju sa zajednicom i identitetom. Složena struktura ophoda danas je djelomično sačuvana, a istovremeno živi u tradicijskom smislu, prilagođavajući se novom vremenu i zajednici.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Stručno povjerenstvo nadležno za vrednovanje svojstva nematerijalnih kulturnih dobara, na sjednici održanoj 3. lipnja 2026. godine donijelo je odluku kojom proglašava da **Tradicionalne končaničke maškare, maškarádi** imaju status kulturnoga dobra u smislu članka 15. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te se, sukladno članku 19. stavku 2. istoga Zakona, određuje upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara (točka 4. Odluke).

Sustav mjera zaštite (točka 2. Odluke) određen je sukladno članku 19. stavcima 2. i 4. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnome lijeku:

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

OVLAŠTEN ZA OBAVLJANJE POSLOVA

RAVNATELJA UPRAVE

Tomislav Petrinac, dipl. ing. arh.

Dostaviti:

1. *Svim nositeljima – objavom Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija (strankama u postupku):*
Udruga Češka beseda Končanica (Česká beseda Končenice), Končanica 260/1, 43505 Končanica
2. Općina Končanica, Končanica 260, 43500 Daruvar
3. Bjelovarsko-bilogorska županija, Dr. Ante Starčevića 8, 43000 Bjelovar
4. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Područna konzervatorska služba Bjelovar, Trg Eugena Kvaternika 6, 43000 Bjelovar
 - Odjel za etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu, ovdje
6. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/26-06/0051

URBROJ: 532-05-01-02-02/3-26-2

Zagreb, 15. srpnja 2026.

Popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra

Tradicionalne končaničke maškare, *maškarádi*

Nositelji dobra dužni su provoditi mjere zaštite radi njezina očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno tradicijske matrice i pojavnosti. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti stručnu službu nadležnu za nematerijalnu kulturnu baštinu, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

Fizičke/pravne osobe koje prakticiraju ili aktivno promiču **Tradicionalne končaničke maškare, *maškarádi***:

1. Udruga Česka beseda Končanica (Česká beseda Končenice), Končanica 260/1, 43505 Končanica

OVLAŠTEN ZA OBAVLJANJE POSLOVA

RAVNATELJA UPRAVE

Tomislav Petrinec, dipl. ing. arh.